

לפרשת בחוקותי – תשע"ו

מלחמה ושלום

אלי ארני ארנפלד

בפרשת בחוקותי מפורטות הברכות הצפויות לעם ישראל במידה שיקיימו את ציווי האלוקים. וכן מה יהיה צפוי להם אם חלילה לא ישמרו את מצוות התורה. ברכות אלה הן בכל שטחי החיים, אחת מהן היא בשטח הצבאי בטחוני: "ונתתי שלום בארץ". הברכה המיוחדת שקשורה לביטחון: "ורדפו מכם חמישה מאה ומאה מכם רבבה ירדופו וגו' " נותנת מקום למחשבה והתעמקות, ונשאלת השאלה: האם עם ישראל עם שוחר שלום, אוהב שלום ורודף שלום, או עם השואף למלחמה ושש אלי קרב? מצד אחד הננו לומדים בכמה מקומות שהחרב תופסת מקום ניכר בדברי ימי האומה הישראלית. וכבר ביציאת מצרים נאמר "וחמושים עלו בני ישראל ממצרים" (שמות י"ג י"ח) במלחמת עמלק "ויחלוש יהושע את עמלק לפי חרב". מלחמת סיחון ועוג: "ויכהו ישראל לפי חרב" (במדבר כ"א-כ"ד).

גם דוד המלך ניהל הרבה מלחמות ובכל המלחמות שניהל החרב תפסה מקום חשוב, וגם ראה צורך "להגביר" את הידע הצבאי של העם "ויאמר ללמד בני יהודה קשת" (שמואל ב' א' י"ח). אף בתהילים קמ"ד א' מובא שיר על דוד: " לדוד ברוך ה' צורי המלמד ידי לקרב אצבעותי למלחמה". מאידך, רואים אנו שהתורה הסתייגה מהחרב שהיא גורם לאכזריות ושפיכות דמים, על בנית המזבח אומרת התורה בספר שמות כ' כ"ב "לא תבנה אתהן גזית כי חרבך הנפת עליה ותחללה ". חז"ל אומרים: הברזל נברא לקצר ימיו של אדם, אין זה בדיון שיונף המקצר על המזבח שנברא להאריך ימיו של אדם.

מצד אחד, עשו נתפס בתור גזלן ורוצח המקיים " על חרבך תחיה" ומצד שני מדגישה התורה פעמיים בפרק אחד בפרשתנו "ונפלו אויבכם לפניכם לחרב". דבר זה מוסבר על ידי חז"ל: עם ישראל מטבעו הוא אוהב שלום ורודף שלום ורק ע"י שלום אפשר להבטיח את קיומו ועתידו, ואחד מיעודי הנביאים שלנו: " וכיתתו חרבותיהם לאתים וחניתותיהם למזמרות, לא ישאו גוי אל גוי חרב ולא ילמדון עוד מלחמה" (מיכה ד', ג'). החרב משמש אותנו כדי להבטיח את קיומנו. ואילו אצל עשו, חרבו של עשו היא עצמאית. הוא יכול להפעילה כרצונו להריגה, רציחה, שפיכות דמים וכו', ללא צורך קיומי אלא כדרך חיים. ואילו חרבו של יעקב ניתנה לנו בהסתייגות מסוימת ובתנאים מסוימים כדברי המדרש: הסייף והספר ניתנו מכורכין מן השמים (ויק"ר ל"ה ה'). ובכדי להגן על הספר הננו נאלצים לסייף, אבל סייף זה הוא צמוד בקשר בל ינתק עם הספר ואסור לנתקו בהחלט, קשר זה בכוחו לשמור עלינו שלא נהפך לאכזריים או לשופכי דמים, כי בזה כל השוני של עם הספר.

מדפי ההיסטוריה שלנו אנו למדים שדוד ואחאב שניהם ניהלו מלחמות. ועם כל המלחמות שניהל דוד הוא נשאר אצלנו חרות בתור "נעים זמירות ישראל" ופרקי תהילים שלו נאמרים בכל בתי ישראל ואף הוא הונצח במספר שירים היות והוא לא ניתק את הקשר עם הספר והחרב לא העבירה אותו על דעתו, ומשום כך נשאר " חי וקיים" אצל עם ישראל, ואילו אחאב, ניתק את הקשר שבין הסייף והספר, נהפך לאכזר ושופך דמים, הנביא פונה אליו: הרצחת וגם ירשת!

כוחה של החרב שלנו רק בזה שהיא צמודה לספר, וכל הצלחותינו נובעות מן הספר. נוכל לעמוד ולהתגבר בכל האתגרים המרובים מול אויבנו רק באיכותנו ורמתנו המוסרית, ובכוחו של הספר נצליח בע"ה.